Το έγγραφο αυτό συνιστά βοήθημα τεκμηρίωσης και δεν δεσμεύει τα κοινοτικά όργανα

►**B** ►**C1** **ΟΔΗΓΙΑ 2003/8/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ** ◄

της 27ης Ιανουαρίου 2003

για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές

(ΕΕ L 26 της 31.1.2003, σ. 41)

Διορθώνεται από:

►**C1** Διορθωτικό ΕΕ L 32 της 7.2.2003, σ. 15 (2003/8/ΕΚ)

▼B

►C1 ΟΔΗΓΙΑ 2003/8/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ◄

της 27ης Ιανουαρίου 2003

για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 61 στοιχείο γ) και το άρθρο 67,

την πρόταση της Επιτροπής [1],

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [2],

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής [3],

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως στόχο τη διατήρηση και ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εντός του οποίου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Για τη σταδιακή δημιουργία του χώρου αυτού, η Κοινότητα πρέπει να θεσπίσει, μεταξύ άλλων, τα μέτρα που σχετίζονται με τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις οι οποίες έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις και χρειάζονται για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

(2) Το άρθρο 65 στοιχείο γ) της συνθήκης προβλέπει, μεταξύ άλλων, μέτρα που αποσκοπούν στην εξάλειψη των εμποδίων για την ομαλή διεξαγωγή πολιτικών δικών, εν ανάγκη προωθώντας τη συμβατότητα των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη.

(3) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, κάλεσε το Συμβούλιο να θεσπίσει στοιχειώδεις κανόνες που θα εξασφαλίζουν επαρκές επίπεδο δικαστικής αρωγής σε διασυνοριακές υποθέσεις, σε ολόκληρη την Ένωση.

(4) Όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών της 4ης Νοεμβρίου 1950. Τα καλυπτόμενα από την παρούσα οδηγία θέματα ρυθμίζονται σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή, και ιδίως με τήρηση της αρχής της ισότητας των διαδίκων.

(5) Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην προώθηση της εφαρμογής της αρχής της παροχής ευεργετήματος πενίας σε διασυνοριακές διαφορές, σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, εφόσον το ευεργέτημα αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλισθεί αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Το γενικώς αναγνωρισμένο δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη επιβεβαιώνεται επίσης από το άρθρο 47 του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(6) Η έλλειψη πόρων ενός προσώπου που εμπλέκεται σε μία διαφορά, είτε ως ενάγων είτε ως εναγόμενος, όπως και οι δυσχέρειες που προκύπτουν από τον διασυνοριακό χαρακτήρα μιας διαφοράς, δεν θα πρέπει να εμποδίζουν την αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

(7) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και

---

(1) ΕΕ C 103 Ε της 30.4.2002, σ. 368.
(2) Γνώμη που εκδόθηκε στις 25 Σεπτεμβρίου 2002 (δεν δημοσιεύθηκε ακόμα στην Επισημη Εφημερίδα).
(3) ΕΕ C 221 της 17.9.2002, σ. 64.

▼B

δύνανται, συνεπώς, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που διατυπώνεται στο άρθρο 5 της συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας που διατυπώνεται στο ίδιο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη αυτών των στόχων.

(8) Κύριος σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να εξασφαλίσει ένα κατάλληλο επίπεδο δικαστικής αρωγής σε διασυνοριακές διαφορές, με τη θέσπιση ορισμένων στοιχειωδών κοινών κανόνων όσον αφορά το ευεργέτημα πενίας. Μια οδηγία του Συμβουλίου αποτελεί την πλέον κατάλληλη νομοθετική πράξη για την επίτευξη αυτού του στόχου.

(9) Η παρούσα οδηγία αφορά τις διασυνοριακές διαφορές σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

(10) Κάθε πρόσωπο που εμπλέκεται σε αστική ή εμπορική διαφορά εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας οδηγίας πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διεκδικήσει τα δικαιώματά του ενώπιον δικαστηρίου, ακόμη και αν η προσωπική οικονομική του κατάσταση δεν του επιτρέπει να αντιμετωπίσει τα δικαστικά έξοδα. Το ευεργέτημα πενίας θεωρείται κατάλληλο, όταν επιτρέπει στον δικαιούχο αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία.

(11) Το ευεργέτημα πενίας θα πρέπει να περιλαμβάνει την παροχή νομικών συμβουλών προκειμένου να επιτευχθεί η διευθέτηση της διαφοράς, πριν γίνει προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου, νομική αρωγή για την υποβολή υπόθεσης ενώπιον δικαστηρίου και εκπροσώπηση ενώπιον του δικαστηρίου και συμβολή στα δικαστικά έξοδα ή απαλλαγή από αυτά.

(12) Η νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο ή στο οποίο πρέπει να εκτελεσθεί μια απόφαση, καθορίζει εάν στα δικαστικά έξοδα μπορούν να περιλαμβάνονται τα έξοδα που επιδικάστηκαν στον αντίδικο του δικαιούχου ευεργετήματος πενίας.

(13) Όλοι οι πολίτες της Ένωσης, όπου και αν έχουν την κατοικία τους ή τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος κράτους μέλους, πρέπει να μπορούν να τυγχάνουν του ευεργετήματος πενίας σε διασυνοριακές διαφορές, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπει η παρούσα οδηγία. Το ίδιο ισχύει και για τους υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν νόμιμο τόπο συνήθους διαμονής σε κράτος μέλος.

(14) Θα πρέπει να δοθεί στα κράτη μέλη η συνέπεια να καθορίζουν το όριο πέραν του οποίου ένα πρόσωπο τεκμαίρεται ότι μπορεί να αντιμετωπίσει τις δικαστικές δαπάνες, υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζει η παρούσα οδηγία. Το όριο αυτό καθορίζονται βάσει διαφόρων αντικειμενικών παραγόντων, όπως το εισόδημα, η περιουσία και η οικογενειακή κατάσταση.

(15) Ο στόχος της παρούσας οδηγίας δεν μπορεί, ωστόσο, να επιτευχθεί, εάν δεν δοθεί στους αιτούντες ευεργέτημα πενίας, η δυνατότητα να αποδεικνύουν ότι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα δικαστικά έξοδα, ακόμη και αν οι πόροι τους υπερβαίνουν το κατώτατο όριο που έχει θεσπίσει το κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο. Για να κρίνουν εάν θα χορηγήσουν το ευεργέτημα πενίας επί της βάσεως αυτής, οι αρχές του κράτους μέλους στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους το γεγονός ότι ο υποψήφιος πληροί τα οικονομικά κριτήρια επιλεξιμότητας στο κράτος μέλος κατοικίας του ή συνήθους διαμονής του.

▼B

(16) Η δυνατότητα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, προσφυγής σε άλλους μηχανισμούς που εξασφαλίζουν αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, δεν αποτελεί μορφή ευεργετήματος πενίας. Η δυνατότητα αυτή, ωστόσο, μπορεί να αποτελέσει τεκμήριο ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο μπορεί να αντιμετωπίσει τα δικαστικά έξοδα παρά τη δυσμενή οικονομική του κατάσταση.

(17) Θα πρέπει να εξασφαλισθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να απορρίπτουν τις αιτήσεις ευεργετήματος πενίας στην περίπτωση αγωγών που είναι προδήλως αβάσιμες ή για λόγους που έχουν σχέση με την ουσία της υπόθεσης, υπό τον όρο ότι παρέχονται νομικές συμβουλές πριν από τη δίκη και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη είναι εξασφαλισμένη. Κατά τη λήψη απόφασης για την αίτηση, επί της ουσίας, τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίπτουν αιτήσεις ευεργετήματος πενίας, όταν ο αιτών ισχυρίζεται ότι βλάπτεται η φήμη του και δεν έχει υποστεί υλική ή οικονομική ζημία ή όταν η αίτηση αφορά αξίωση που απορρέει απευθείας από την επαγγελματική ή μη μισθωτή δραστηριότητα του αιτούντος.

(18) Ο περίπλοκος χαρακτήρας και οι διαφορές μεταξύ των δικαστικών συστημάτων των κρατών μελών, καθώς και τα έξοδα που συνδέονται με το διασυνοριακό χαρακτήρα διαφοράς, δεν θα πρέπει να εμποδίζουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Θα πρέπει, επομένως, το ευεργέτημα πενίας να καλύπτει τις δαπάνες που συνδέονται άμεσα με το διασυνοριακό χαρακτήρα της διαφοράς.

(19) Κατά την εξέταση του κατά πόσον είναι αναγκαία η φυσική παρουσία ενός προσώπου στο δικαστήριο, τα δικαστήρια κράτους μέλους θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όλα τα πλεονεκτήματα των δυνατοτήτων που προσφέρει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών για τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις ([1]).

(20) Εφόσον χορηγηθεί ευεργέτημα πενίας, πρέπει να καλύπτει όλη τη διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων που απαιτούνται για την εκτέλεση της απόφασης. Θα πρέπει να συνεχίζεται η παροχή του στο δικαιούχο, εάν ασκηθεί ένδικο μέσο κατ' αυτού ή από αυτόν, εφόσον εξακολουθούν να πληρούνται οι προϋποθέσεις ως προς τους οικονομικούς πόρους και την ουσία της διαφοράς.

(21) Το ευεργέτημα πενίας πρέπει να παρέχεται υπό τους ίδιους όρους είτε πρόκειται για συμβατικές ενώπιον δικαστηρίου είτε για εξώδικες διαδικασίες, όπως η διαμεσολάβηση, εφόσον η χρησιμοποίηση αυτών των τελευταίων απαιτείται από τον νόμο ή διατάσσεται από το δικαστήριο.

(22) Το ευεργέτημα της πενίας θα πρέπει επίσης να χορηγείται για την εκτέλεση δημοσίων εγγράφων σε άλλο κράτος μέλος, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρούσα οδηγία.

(23) Εφόσον το ευεργέτημα πενίας παρέχεται από το κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο ή στο οποίο πρέπει να εκτελεσθεί μια απόφαση, και δεν αφορά την παροχή νομικών συμβουλών πριν από τη δίκη, εάν ο αιτών το ευεργέτημα πενίας δεν έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο, το κράτος μέλος αυτό πρέπει να εφαρμόζει τη δική του νομοθεσία, τηρώντας παράλληλα τις αρχές της παρούσας οδηγίας.

(24) Το ευεργέτημα πενίας ενδείκνυται να χορηγείται ή να απορρίπτεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους

([1]) ΕΕ L 174 της 27.6.2001, σ. 1.

▼B

στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο ή στο οποίο πρέπει να εκτελεσθεί μία απόφαση. Αυτό ισχύει και όταν το δικαστήριο δικάζει την υπόθεση κατ' ουσίαν και όταν κατά πρώτον εξετάζει εάν είναι αρμόδιο.

(25) Θα πρέπει να οργανωθεί η δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε αστικές υποθέσεις ώστε να διευκολυνθεί η ενημέρωση του κοινού και των επαγγελματιών του κλάδου, καθώς και να απλουστευθεί και να επιταχυνθεί η διαβίβαση των αιτήσεων ευεργετήματος πενίας μεταξύ των κρατών μελών.

(26) Οι μηχανισμοί κοινοποίησης και διαβίβασης που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία βασίζονται άμεσα στους μηχανισμούς που έχουν θεσπισθεί από την ευρωπαϊκή συμφωνία για τη διαβίβαση των αιτήσεων δικαστικής αρωγής, που υπογράφηκε στο Στρασβούργο, στις 27 Ιανουαρίου 1977, εφεξής αποκαλούμενη «συμφωνία του 1977». Θα πρέπει να καθορισθεί προθεσμία, που δεν προβλέπεται στη συμφωνία του 1977, για τη διαβίβαση των αιτήσεων παροχής του ευεργετήματος πενίας. Σχετικά σύντομη προθεσμία συμβάλει στην εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης.

(27) Τα δεδομένα τα οποία διαβιβάζονται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία θα πρέπει να προστατεύονται. Δεδομένου ότι εφαρμόζεται η οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών ([1]) και η οδηγία 97/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα ([2]), δεν απαιτείται η εισαγωγή ειδικών διατάξεων περί προστασίας δεδομένων στην παρούσα οδηγία.

(28) Η δημιουργία ενός στερεότυπου εντύπου για τις αιτήσεις ευεργετήματος πενίας και τη διαβίβαση των αιτήσεων αυτών στις περιπτώσεις διασυνοριακών διαφορών, θα καθιστούσε ευχερέστερες και ταχύτερες τις διαδικασίες αυτές.

(29) Επί πλέον, αυτά τα έντυπα αιτήσεων, καθώς και τα εθνικά έντυπα αιτήσεων, θα πρέπει να διατίθενται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω του συστήματος πληροφόρησης του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου, που δημιουργήθηκε με την απόφαση 2001/470/ΕΚ ([3]).

(30) Τα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να θεσπισθούν σύμφωνα με την απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, για τον καθορισμό των όρων άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή ([4]).

(31) Θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι η θέσπιση στοιχειωδών κανόνων για τις διασυνοριακές διαφορές δεν αποκλείει την, εκ μέρους των κρατών μελών, πρόβλεψη ευνοϊκότερων διατάξεων για τους υποψήφιους και τους δικαιούχους ευεργετήματος πενίας.

(32) Η συμφωνία του 1977 και το συμπληρωματικό πρωτόκολλο της ευρωπαϊκής συμφωνίας για τη διαβίβαση των αιτήσεων δικαστικής αρωγής που υπογράφηκε στη Μόσχα το 2001, εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων κρατών που συμμετέχουν στη συμφωνία του 1977 ή στο εν λόγω πρωτόκολλο. Η

([1]) ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.
([2]) ΕΕ L 24 της 30.1.1998, σ. 1.
([3]) ΕΕ L 174 της 27.6.2001, σ. 25.
([4]) ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σ. 23.

▼B

παρούσα οδηγία όμως υπερέχει των διατάξεων της συμφωνίας του 1977 και του εν λόγω πρωτοκόλλου όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών.

(33) Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία, σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ανακοίνωσαν την επιθυμία τους να συμμετάσχουν στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας.

(34) Η Δανία, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση της Δανίας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας, και, επομένως, δεν δεσμεύεται από αυτήν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1

Στόχοι και πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών, μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας σε παρόμοιες διαφορές.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται, σε διασυνοριακές διαφορές, επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων ανεξαρτήτως της φύσεως του δικαστηρίου ή δικαιοδοτικού οργάνου. Δεν καλύπτει, ιδίως, φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις.

3. Στην παρούσα οδηγία, ως «κράτη μέλη» νοούνται τα κράτη μέλη πλην της Δανίας.

Άρθρο 2

Διασυνοριακές διαφορές

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, μια διαφορά νοείται ως διασυνοριακή όταν το μέρος το οποίο αιτείται ευεργέτημα πενίας στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας, έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο ή εκείνο όπου θα εκτελεσθεί η απόφαση.

2. Το κράτος μέλος όπου έχει την κατοικία του ο διάδικος προσδιορίζεται βάσει του άρθρου 59 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις ([1]).

3. Το κρίσιμο χρονικό σημείο για να καθορισθεί εάν πρόκειται για διασυνοριακή διαφορά, είναι ο χρόνος υποβολής της αίτησης, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.

([1]) ΕΕ L 12 της 16.1.2001, σ. 1· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1496/2002 της Επιτροπής (ΕΕ L 225 της 22.8.2002, σ. 13).

▼B

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΝΙΑΣ

Άρθρο 3

Δικαίωμα ευεργετήματος πενίας

1. Φυσικά πρόσωπα τα οποία εμπλέκονται σε διαφορά εμπίπτουσα στην παρούσα οδηγία, δικαιούνται να λαμβάνουν κατάλληλο ευεργέτημα πενίας προκειμένου να εξασφαλίσουν αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπει η παρούσα οδηγία.

2. Το ευεργέτημα πενίας θεωρείται κατάλληλο όταν εξασφαλίζει:

α) την παροχή νομικών συμβουλών με σκοπό να επιτευχθεί διευθέτηση της διαφοράς πριν γίνει προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου·

β) νομική αρωγή και εκπροσώπηση ενώπιον του δικαστηρίου, καθώς και απαλλαγή του δικαιούχου από τα δικαστικά έξοδα ή συμβολή στην κάλυψή τους, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων που αναφέρονται στο άρθρο 7 και των αμοιβών προσώπων στα οποία δίδει το δικαστήριο εντολή να προβούν σε ενέργειες κατά τη δίκη.

Σε κράτη μέλη στα οποία ο ηττηθείς διάδικος βαρύνεται με τα έξοδα του αντιδίκου, εάν ο ηττηθείς είναι ο δικαιούχος, το ευεργέτημα πενίας καλύπτει τα έξοδα που επιδικάστηκαν στον αντίδικο εάν θα τα εκάλυπτε και στην περίπτωση που ο δικαιούχος είχε την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο.

3. Τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να παρέσχουν νομική αρωγή ή εκπροσώπηση ενώπιον δικαστηρίων ή δικαιοδοτικών οργάνων, όταν πρόκειται για διαδικασίες σκοπός των οποίων είναι ειδικά το να δοθεί στους διαδίκους η δυνατότητα να παρίστανται ενώπιον του δικαστηρίου αυτοπροσώπως, εκτός εάν το δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή αποφασίζει άλλως, προκειμένου να εξασφαλίσει την ισότητα των διαδίκων ή λόγω της πολυπλοκότητας της υπόθεσης.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν την εύλογη συμβολή των δικαιούχων του ευεργετήματος πενίας στα δικαστικά έξοδα, λαμβανομένων υπόψη των προϋποθέσεων του άρθρου 5.

5. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι η αρμόδια αρχή μπορεί να αποφασίζει ότι οι δικαιούχοι του ευεργετήματος πενίας πρέπει να τα επιστρέφουν, εν όλω ή εν μέρει, εάν η οικονομική κατάστασή τους έχει εν τω μεταξύ βελτιωθεί αισθητά, ή εάν η απόφαση για την χορήγηση του ευεργετήματος πενίας ελήφθη βάσει ανακριβών πληροφοριών που παρασχέθηκαν από τον δικαιούχο.

Άρθρο 4

Αποφυγή διακρίσεων

Τα κράτη μέλη παρέχουν το ευεργέτημα πενίας, χωρίς διακρίσεις, στους πολίτες της Ένωσης και στους υπηκόους τρίτων χωρών, που έχουν νόμιμο τόπο διαμονής σε ένα κράτος μέλος.

▼B

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΝΙΑΣ

Άρθρο 5

Προϋποθέσεις που αφορούν τους οικονομικούς πόρους

1. Τα κράτη μέλη παρέχουν το ευεργέτημα πενίας στα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3, τα οποία δεν μπορούν, εν μέρει ή εν όλω να αντιμετωπίσουν τα δικαστικά έξοδα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3, λόγω της οικονομικής τους κατάστασης, ώστε να εξασφαλίζεται η πραγματική δυνατότητα πρόσβασης των προσώπων αυτών στη δικαιοσύνη.

2. Η οικονομική κατάσταση ενός προσώπου κρίνεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο, βάσει διαφόρων αντικειμενικών παραγόντων, όπως το εισόδημα, η περιουσία ή η οικογενειακή κατάσταση, συμπεριλαμβανομένης της εκτίμησης των πόρων των προσώπων που εξαρτώνται οικονομικώς από τον αιτούντα.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ορισμένα όρια, πέρα από τα οποία θεωρείται ότι ο αιτών ευεργέτημα πενίας μπορεί, εν μέρει ή εν όλω, να αντιμετωπίσει τα δικαστικά έξοδα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3. Τα όρια αυτά πρέπει να θεσπίζονται βάσει των κριτηρίων που ορίζει η παράγραφος 2 του παρόντος άρθρου.

4. Τα όρια που θεσπίζονται σύμφωνα με την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου δεν εμποδίζουν τη χορήγηση του ευεργετήματος πενίας σε αιτούντες, οι οποίοι ευρίσκονται πέρα από τα όρια, εάν αυτοί αποδεικνύουν ότι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα δικαστικά έξοδα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3, λόγω του διαφορετικού κόστους διαβίωσης μεταξύ του κράτους μέλους κατοικίας ή συνήθους διαμονής τους και του κράτους του αρμόδιου δικαστηρίου.

5. Το ευεργέτημα πενίας δεν χορηγείται σε αιτούντες, εάν αυτοί είναι όντως σε θέση, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να προσφύγουν σε άλλον μηχανισμό που καλύπτει τα δικαστικά έξοδα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3.

Άρθρο 6

Προϋποθέσεις που αφορούν την ουσία της διαφοράς

1. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι οι αιτήσεις για την παροχή ευεργετήματος πενίας που αφορούν αγωγές που κρίνονται προδήλως αβάσιμες, μπορούν να απορρίπτονται από τις αρμόδιες αρχές.

2. Στην περίπτωση που έχουν παρασχεθεί νομικές συμβουλές πριν από τη δίκη, το περαιτέρω ευεργέτημα πενίας είναι δυνατόν να μη χορηγείται ή να ανακαλείται για λόγους σχετικούς με την ουσία της υπόθεσης, εφόσον η πρόσβαση στη δικαιοσύνη είναι εξασφαλισμένη.

3. Κατά τη λήψη της απόφασης σχετικά με αίτηση κατ' ουσίαν και υπό την επιφύλαξη του άρθρου 5, τα κράτη μέλη εξετάζουν τη σημασία που έχει η συγκεκριμένη υπόθεση για τον αιτούντα, μπορούν όμως να λαμβάνουν υπόψη και τη φύση της υπόθεσης, όταν ο αιτών ισχυρίζεται ότι βλάπτεται η φήμη του και δεν έχει υποστεί υλική ή οικονομική ζημία ή όταν η αίτηση αφορά αξίωση που απορρέει απευθείας από την επαγγελματική ή μη μισθωτή δραστηριότητα του αιτούντος.

▼B

Άρθρο 7

Έξοδα που συνδέονται με το διασυνοριακό χαρακτήρα της διαδικασίας

Το ευεργέτημα πενίας που παρέχεται από το κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο καλύπτει τα ακόλουθα έξοδα που συνδέονται άμεσα με το διασυνοριακό χαρακτήρα της διαφοράς:

α) διερμηνεία·

β) μετάφραση των εγγράφων που απαιτούνται από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή και προσκομίζει ο δικαιούχος, τα οποία είναι απαραίτητα για την επίλυση της διαφοράς και

γ) έξοδα μετακίνησης στα οποία υποβάλλεται ο αιτών, εφόσον η αυτοπρόσωπη παρουσία στο δικαστήριο των προσώπων που συνδέονται με την υποστήριξη του αιτήματος του αιτούντος επιβάλλεται από το δίκαιο ή από το δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους και το δικαστήριο αποφασίσει ότι τα εν λόγω πρόσωπα δεν είναι δυνατό να μετάσχουν άλλως στη διαδικασία κατά τρόπο ικανοποιητικό για το δικαστήριο.

Άρθρο 8

Έξοδα που καλύπτονται από το κράτος μέλος κατοικίας ή συνήθους διαμονής

Το κράτος μέλος, στο οποίο έχει την κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του ο αιτών, παρέχει, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2, το ευεργέτημα πενίας που είναι απαραίτητο για την κάλυψη:

α) εξόδων λόγω αρωγής από επιτόπιο δικηγόρο ή άλλο πρόσωπο που έχει, εκ του νόμου, το δικαίωμα παροχής νομικών συμβουλών, τα οποία προέκυψαν στο εν λόγω κράτος μέλος, μέχρι να υποβληθεί η αίτηση για την παροχή ευεργετήματος πενίας, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο·

β) της μετάφρασης της αίτησης και των απαραίτητων δικαιολογητικών εγγράφων κατά την υποβολή της αίτησης στις αρχές του εν λόγω κράτους μέλους.

Άρθρο 9

Συνέχιση του ευεργετήματος πενίας

1. Το ευεργέτημα πενίας εξακολουθεί να παρέχεται στο δικαιούχο, πλήρως ή εν μέρει, προκειμένου να καλύψει τις δαπάνες στις οποίες υποβάλλεται για την κήρυξη μιας απόφασης ως εκτελεστής στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο.

2. Δικαιούχος στον οποίο χορηγήθηκε το ευεργέτημα πενίας στο κράτος μέλος όπου εδρεύει το δικαστήριο, λαμβάνει το ευεργέτημα πενίας που προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους όπου επιδιώκεται η αναγνώριση ή η εκτέλεση.

3. Το ευεργέτημα πενίας εξακολουθεί να παρέχεται σε περίπτωση άσκησης ενδίκου μέσου είτε κατά του δικαιούχου είτε από αυτόν, με την επιφύλαξη των άρθρων 5 και 6.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η αίτηση επανεξετάζεται, βάσει των λόγων που εκτίθενται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 και 5 και στα άρθρα 5 και 6, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών που αναφέρονται στις παραγράφους 1 έως 3 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 10

Εξώδικες διαδικασίες

Το ευεργέτημα πενίας πρέπει επίσης να εκτείνεται σε εξώδικες διαδικασίες, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρούσα

▼B

οδηγία, εφόσον το δίκαιο επιβάλλει τη χρησιμοποίησή τους από τους διαδίκους, ή εφόσον οι διάδικοι διατάσσονται από το δικαστήριο να προσφύγουν σε αυτές.

Άρθρο 11

Δημόσια έγγραφα

Το ευεργέτημα πενίας χορηγείται για την εκτέλεση δημοσίων εγγράφων σε άλλο κράτος μέλος, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρούσα οδηγία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 12

Αρχή που χορηγεί ευεργέτημα πενίας

Το ευεργέτημα πενίας χορηγείται ή απορρίπτεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους όπου εδρεύει το δικαστήριο, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 8.

Άρθρο 13

Υποβολή και διαβίβαση των αιτήσεων ευεργετήματος πενίας

1. Οι αιτήσεις παροχής ευεργετήματος πενίας μπορούν να υποβάλλονται:

α) είτε στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο ο αιτών έχει την κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του (διαβιβάζουσα αρχή)·

β) είτε στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους όπου εδρεύει το δικαστήριο ή όπου πρόκειται να εκτελεσθεί η απόφαση (παραλαμβάνουσα αρχή).

2. Οι αιτήσεις παροχής του ευεργετήματος πενίας συμπληρώνονται και τα δικαιολογητικά έγγραφα μεταφράζονται:

α) στην επίσημη γλώσσα ή μία από τις γλώσσες του κράτους μέλους της αρμόδιας παραλαμβάνουσας αρχής, εφόσον πρόκειται για γλώσσα των οργάνων της Κοινότητας· ή

β) σε άλλη γλώσσα την οποία το συγκεκριμένο κράτος μέλος έχει δηλώσει ότι μπορεί να αποδεχθεί, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 3.

3. Οι αρμόδιες διαβιβάζουσες αρχές μπορούν να αποφασίζουν να αρνηθούν να διαβιβάσουν μια αίτηση, εάν αυτή προδήλως:

α) είναι αβάσιμη· ή

β) ευρίσκεται εκτός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας οδηγίας.

Στις αποφάσεις αυτές εφαρμόζονται οι όροι του άρθρου 15 παράγραφοι 2 και 3.

4. Η αρμόδια διαβιβάζουσα αρχή συνδράμει τον αιτούντα ούτως ώστε η αίτησή του να συνοδεύεται από όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα που γνωρίζει ότι απαιτούνται προκειμένου να κριθεί η αίτηση. Συνδράμει επίσης τον αιτούντα παρέχοντας κάθε απαραίτητη μετάφραση των δικαιολογητικών εγγράφων, σύμφωνα με το άρθρο 8 στοιχείο β).

Η αρμόδια διαβιβάζουσα αρχή διαβιβάζει την αίτηση στην αρμόδια παραλαμβάνουσα αρχή του άλλου κράτους μέλους εντός προθεσμίας 15 ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της αίτησης δεόντως συμπληρωμένης σε μία από τις γλώσσες που αναφέρονται στην παράγραφο 2 και των δικαιολογητικών εγγράφων, μεταφρασμένων, κατά περίπτωση, σε μία από αυτές τις γλώσσες.

▼B

5. Τα έγγραφα που διαβιβάζονται κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας απαλλάσσονται από επικύρωση και από οιασδήποτε άλλη ισοδύναμη διατύπωση.

6. Τα κράτη μέλη δεν δύνανται να εισπράττουν αμοιβή για υπηρεσίες που παρέχονται σύμφωνα με την παράγραφο 4. Το κράτος μέλος στο οποίο ο αιτών ευεργέτημα πενίας έχει την κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του μπορεί να προβλέπει ότι ο αιτών πρέπει να καταβάλει τα μεταφραστικά έξοδα στα οποία υπεβλήθη η αρμόδια διαβιβάζουσα αρχή, εάν η αίτηση παροχής του ευεργετήματος πενίας απορριφθεί από την αρμόδια αρχή.

Άρθρο 14

Αρμόδιες αρχές και γλώσσα

1. Τα κράτη μέλη ορίζουν την αρμόδια αρχή ή τις αρμόδιες αρχές για την αποστολή («διαβιβάζουσες αρχές») και την παραλαβή («παραλαμβάνουσες αρχές») των αιτήσεων.

2. Κάθε κράτος μέλος διαβιβάζει στην Επιτροπή τις ακόλουθες πληροφορίες:

— τα ονόματα και τις διευθύνσεις των αρμόδιων παραλαμβανουσών ή διαβιβαζουσών αρχών που αναφέρονται στην παράγραφο 1,

— τις περιοχές στις οποίες αυτές έχουν δικαιοδοσία,

— τα μέσα με τα οποία μπορούν να παραλαμβάνουν αιτήσεις και

— τις γλώσσες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συμπλήρωση της αίτησης.

3. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή την ή τις επίσημες γλώσσες των οργάνων της Κοινότητας, πέραν της δικής τους ή των δικών τους, στην ή στις οποίες η αρμόδια παραλαμβάνουσα αρχή αποδέχεται να έχουν συμπληρωθεί οι αιτήσεις ευεργετήματος πενίας που παραλαμβάνει, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.

4. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή τις πληροφορίες που προβλέπονται στις παραγράφους 2 και 3 πριν από τις 30 Νοεμβρίου 2004. Κάθε μεταγενέστερη τροποποίηση παρόμοιων πληροφοριών κοινοποιείται στην Επιτροπή το αργότερο 2 μήνες προτού αρχίσει να ισχύει η τροποποίηση αυτή στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

5. Οι πληροφορίες που προβλέπονται στις παραγράφους 2 και 3 δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Άρθρο 15

Εξέταση των αιτήσεων

1. Οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες να αποφαίνονται για τις αιτήσεις ευεργετήματος πενίας μεριμνούν ώστε ο αιτών να τηρείται πλήρως ενήμερος για την πορεία της αίτησης.

2. Εφόσον η αίτηση απορριφθεί, εν όλω ή εν μέρει, παρέχεται η αιτιολογία της απόρριψης.

3. Τα κράτη μέλη προβλέπουν τη δυνατότητα αναθεώρησης ή άσκησης προσφυγής κατά αποφάσεως που απορρίπτει αίτηση ευεργετήματος πενίας. Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν τις περιπτώσεις στις οποίες η αίτηση ευεργετήματος πενίας απερρίφθη από εφετείο ή από δικαστήριο ή δικαιοδοτικό όργανο κατά της απόφασης του οποίου δεν υπάρχει δυνατότητα ασκήσεως ενδίκου μέσου, ως προς την ουσία της υπόθεσης, βάσει του εθνικού δικαίου.

4. Όταν η προσφυγή κατά απόφασης που απορρίπτει ή ανακαλεί το ευεργέτημα πενίας, δυνάμει του άρθρου 6, είναι διοικητικής φύσεως, πρέπει να υπόκειται πάντοτε σε τελικό δικαστικό έλεγχο.

▼B

Άρθρο 16

Στερεότυπο έντυπο

1. Εκπονείται στερεότυπο έντυπο για την υποβολή των αιτήσεων παροχής του ευεργετήματος πενίας και για τη διαβίβασή τους, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 17, προκειμένου να διευκολύνεται η διαβίβαση.

2. Το στερεότυπο έντυπο για τη διαβίβαση των αιτήσεων παροχής του ευεργετήματος πενίας, εκπονείται, το αργότερο, μέχρι τις 30 Μαΐου 2003.

Το στερεότυπο έγγραφο για τις αιτήσεις παροχής του ευεργετήματος πενίας, εκπονείται, το αργότερο, μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2004.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 17

Επιτροπή

1. Η Επιτροπή επικουρείται από μία επιτροπή.

2. Οσάκις γίνεται αναφορά στην παρούσα παράγραφο, εφαρμόζονται τα άρθρα 3 και 7 της απόφασης 1999/468/ΕΚ.

3. Η επιτροπή θεσπίζει τον κανονισμό διαδικασίας της.

Άρθρο 18

Ενημέρωση

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές συνεργάζονται για να εξασφαλίζεται η ενημέρωση του κοινού και των επαγγελματικών κύκλων όσον αφορά τα διάφορα συστήματα ευεργετήματος πενίας, ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου, που δημιουργήθηκε με την απόφαση 2001/470/ΕΚ.

Άρθρο 19

Ευνοϊκότερες διατάξεις

Η παρούσα οδηγία δεν αποκλείει τη θέσπιση από τα κράτη μέλη ευνοϊκότερων διατάξεων για τους αιτούντες και τους δικαιούχους ευεργετήματος πενίας.

Άρθρο 20

Σχέσεις με άλλες πράξεις

Μεταξύ των κρατών μελών και όσον αφορά το αντικείμενο στο οποίο εφαρμόζεται, η παρούσα οδηγία υπερέχει των διμερών και πολυμερών συμφωνιών που συνάπτονται από τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων:

α) της ευρωπαϊκής συμφωνίας για τη διαβίβαση των αιτήσεων δικαστικής αρωγής, η οποία υπεγράφη στο Στρασβούργο, στις 27 Ιανουαρίου 1977, όπως τροποποιήθηκε από το συμπληρωματικό πρωτόκολλο της ευρωπαϊκής συμφωνίας για τη διαβίβαση των αιτήσεων δικαστικής αρωγής, το οποίο υπογράφηκε στη Μόσχα, το 2001·

β) της σύμβασης της Χάγης, της 25ης Οκτωβρίου 1980, για τη διευκόλυνση της διεθνούς πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

Άρθρο 21

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις ώστε να συμμορφωθούν

▼B

με την παρούσα οδηγία, το αργότερο στις 30 Νοεμβρίου 2004, εξαιρουμένου του άρθρου 3 παράγραφος 2 στοιχείο α), για το οποίο η μεταφορά της παρούσας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο πραγματοποιείται το αργότερο μέχρι τις 30 Μαΐου 2006. Πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιωδών διατάξεων εσωτερικού δικαίου, τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

2. Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς αυτής καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 22

Έναρξη της ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την ημερομηνία της δημοσίευσής της στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Άρθρο 23

Παραλήπτης

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.